

Wielopoziomowe sprawowanie rządów w działaniach (na rzecz klimatu) – współtworzenie rozwiązań politycznych w celu przeciwdziałania zmianom klimatu

The **EU Covenant of Mayors Office** is responsible for the overall coordination of the initiative in Europe. It is composed of networks of local and regional authorities: Energy Cities, Climate Alliance, EUROCITIES, CEMR, FEDARENE and ICLEI Europe.

Covenant of Mayors Office

Mundo Madou

Avenue des Arts 7/8

1210 Brussels, Belgium

✉ press@eumayors.eu

🐦 [@eumayors](https://twitter.com/eumayors)

🌐 www.eumayors.eu

Wydanie Biuro Porozumienia Burmistrzów w Europie, czerwiec 2021 r.

Autorzy z Biura Porozumienia Burmistrzów w Europie na rzecz Klimatu i Energii:

George Stiff, Giorgia Rambelli, Silvia Assalini i Andreas Jäger

Projekt graficzny Kate Snow Design

© Unia Europejska, 2021 r.

Komisja Europejska nie ponosi żadnej odpowiedzialności w związku z niniejszą publikacją.

Spis treści

Dlaczego wielopoziomowe sprawowanie rządów jest ważne?	04	Po co wprowadzać do wielopoziomowego sprawowania rządów zasadę odpowiedzialności ?	16
Dlaczego otwartość ma kluczowe znaczenie dla wielopoziomowego sprawowania rządów?	10	W jaki sposób wielopoziomowe sprawowanie rządów może poprawić efektywność ?	19
Co wnosi partycypacja do wielopoziomowego sprawowania rządów?	13	W jaki sposób wielopoziomowe sprawowanie rządów umożliwia osiągnięcie spójności ?	22
		Jakie ważne działania wzmacniają wielopoziomowe sprawowanie rządów?	25

Dlaczego wielopoziomowe sprawowanie rządów jest ważne?

Wielopoziomowe sprawowanie rządów w działaniach (na rzecz klimatu) – współtworzenie rozwiązań politycznych w celu przeciwdziałania zmianom klimatu

Wielopoziomowe sprawowanie rządów jest niezbędnym składnikiem nowoczesnego, kompleksowego kształtowania polityki¹ mającego zastosowanie na każdym poziomie, od lokalnego po politykę UE (i oczywiście nawet poza Europą). Może ono wzmocnić szereg procesów, w szczególności wspierając i **przyspieszając łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie** się do niej, jak również skutecznie rozwiązując problem ubóstwa energetycznego, zapewniając spójne ramy sprawiedliwej transformacji i wzmacniając wiele innych kluczowych kwestii. Biorąc pod uwagę skalę i zakres rozwiązań niezbędnych do sprostania złożonemu globalnemu wyzwaniu, jakim jest zmiana klimatu, skuteczna wielopoziomowe sprawowanie rządów jest kluczowym atutem pozwalającym przyspieszyć **działania efektywne kosztowo i sprzyjające włączeniu społecznemu**.

Porozumienie Burmistrzów w Europie na rzecz Klimatu i Energii

(Porozumienie w Europie) nie tylko stanowi przykład skoordynowanych działań wielopoziomowych, ale także oferuje pomysły, materiały i możliwości, aby lepiej **umożliwić, zwiększyć i włączyć wielopoziomowe sprawowanie rządów do głównego nurtu polityki klimatycznej i energetycznej** w całej Europie. Ale co wielopoziomowe sprawowanie rządów oznacza w praktyce? Jaką rolę odgrywa w kształtowaniu polityki oraz w przyspieszaniu działań na rzecz klimatu i energii? Dlaczego wielopoziomowe sprawowanie rządów jest uważane za tak kluczowy element dla Porozumienia w Europie?

Co należy rozumieć pod pojęciem wielopoziomowego sprawowania rządów?

Skuteczne wielopoziomowe sprawowanie rządów obejmuje mechanizmy współpracy, które sprawiają, że kluczowi interesariusze mają głos w sprawach o najbardziej istotnym znaczeniu dla nich. Chociaż wielopoziomowe sprawowanie rządów jest bardzo odpowiednie do wzmocnienia procesów tworzenia polityki na wszystkich szczeblach władzy, niniejszy dokument celowo przyjmuje głównie perspektywę krajową. Dlatego też wielopoziomowe sprawowanie rządów ma na celu pokazanie, że zamiast podejścia odgórnego, w którym przedstawiciele krajowi opracowują politykę i decydują o niej, a podmioty szczebla niższego niż krajowy muszą się do niej dostosować, wielopoziomowe sprawowanie rządów opiera się na:

- **integracji pionowej** spostrzeżeń pochodzących z innych poziomów (tj. władz lokalnych i regionalnych) w celu wzmocnienia i dostosowania decyzji podejmowanych na wyższym szczeblu do potrzeb niższego szczebla oraz
- **integracji poziomej** w celu zaangażowania równorzędnych partnerów na tym samym poziomie z równoległych ministerstw, odpowiednich agencji publicznych itp. w celu zapewnienia synergii i uniknięcia rozbieżności.

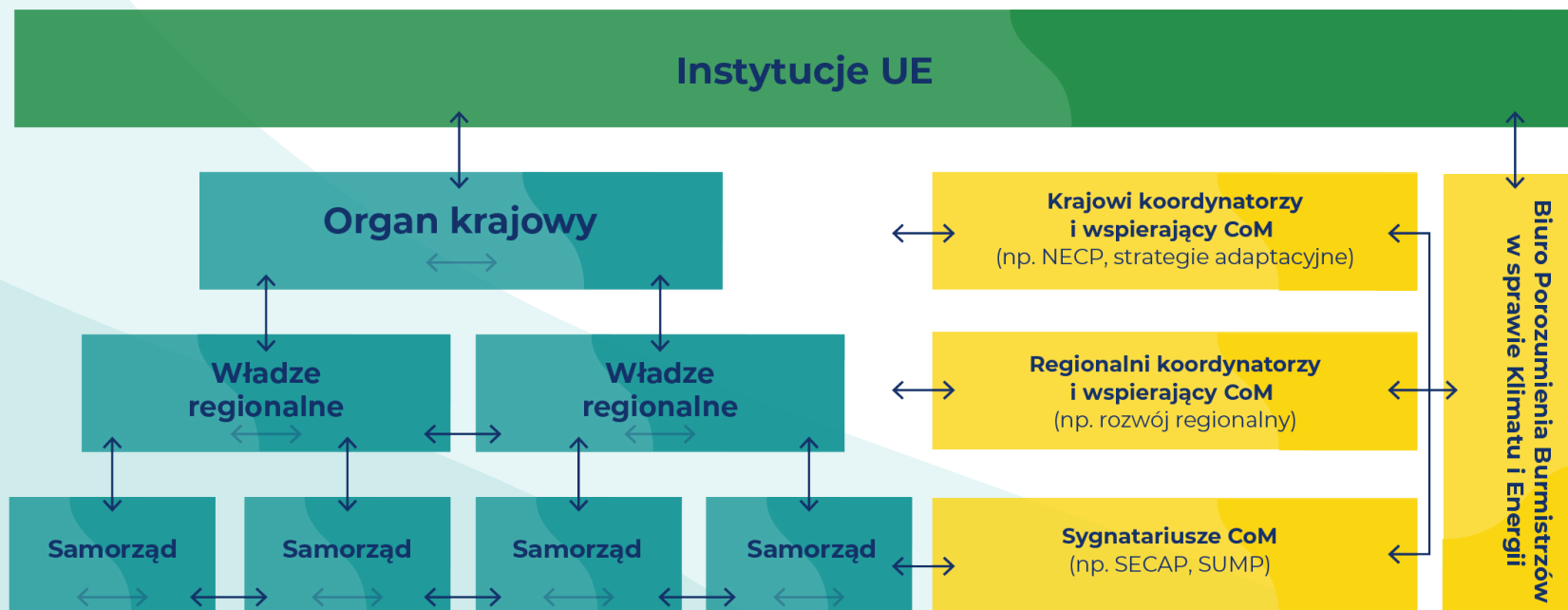
Aby powstało skuteczne wielopoziomowe sprawowanie rządów, należy ustanowić dwa kluczowe elementy, mianowicie „struktury” i „procesy dialogu”. Pierwszy z nich dotyczy formalnych/niefORMALNYCH **ram i platform** (np. kto uczestniczy i jak jest reprezentowany), podczas gdy w ramach drugiego rozważa się **możliwości dialogu** (np. jakie interakcje istnieją między interesariuszami, i co każdy z nich wnosi). Nie ma jednego uniwersalnego podejścia do tworzenia struktur wielopoziomowego sprawowania rządów i procesów dialogu. Wielopoziomowe sprawowanie rządów należy raczej dostosować do kontekstu lokalnego, regionalnego i krajowego, aby wzmocnić ramy polityczne.

---

¹ Ma ono wpływ na różne procesy (publiczne), stąd termin „polityka” jest używany w niniejszym dokumencie w szerszym znaczeniu obejmującym różne rodzaje prawodawstwa, strategie wysokiego szczebla, plany działania, wytyczne regulacyjne itp.

² Komitet Regionów ***Biała księga w sprawie wielopoziomowego sprawowania rządów*** (2009).

Wielopoziomowe sprawowanie rządów oznacza „skoordynowane działanie [...] oparte na partnerstwie i [...] podziale odpowiedzialności między różnymi szczeblami władzy oraz [...] demokratycznej legitymacji i reprezentatywnym charakterze różnych zaangażowanych podmiotów”.²

W jaki sposób Porozumienie w Europie wykorzystuje wielopoziomowe sprawowanie rządów do skutecznych działań na rzecz klimatu?

Podejście do kompleksowej integracji oparte na wielopoziomowym sprawowaniu rządów stanowi odzwierciedlenie systematycznego podejścia promowanego przez samo Porozumienie w Europie, które ma na celu włączenie różnorodnych podmiotów, aby skuteczniej opracowywać odpowiednie wartości bazowe dotyczące zarówno łagodzenia skutków zmian klimatu (np. emisji, charakterystyki energetycznej, ubóstwa energetycznego i transportu) oraz przystosowania (np. ryzyka, podatności i wpływu). Część tych starań polega na działaniach społeczności wyższego szczebla, tj. koordynatorów i wspierających, którzy już z powodzeniem ułatwiają władzom lokalnym planowanie poprzez powtarzalne cykle zawarte w planie działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu (SECAP). Dodatkowo,

każdy sygnatariusz powinien nie tylko horyzontalnie zintegrować różne wydziały i jednostki samorządowe, ale także zachęca się go do dalszego „eliminowania silosów” poprzez angażowanie odpowiednich lokalnych uczestników procesu z innych sektorów.

Dopełnienie obrazu: poza współpracą pionową i poziomą, wielopoziomowe sprawowanie rządów można dodatkowo wzmocnić poprzez zaangażowanie podmiotów pozarządowych (np. w ramach podejścia „poczwórnej helisy” łączącego instytucje publiczne ze społeczeństwem obywatelskim, środowiskiem akademickim i przedsiębiorstwami), aby uzyskać wartość dodaną wynikającą z ich świeżych perspektyw. W rzeczywistości takie wielosektorowe podejście jest postrzegane jako tak wartościowe, że zostało niedawno włączone jako „lokalny pakt klimatyczny” do nowego rozdziału dokumentu Porozumienia w Europie dotyczącego zobowiązań politycznych.

W związku z tym Porozumienie w Europie jest idealnym miejscem do zaprezentowania wielopoziomowej platformy, która **umożliwia niskoemisyjny, odporny i sprzyjający włączeniu społecznemu rozwój** we współpracy na wielu poziomach, od poziomu lokalnego do krajowego. Poprzez poszerzanie wiedzy specjalistycznej na temat sprzyjających mechanizmów zarządzania, planowania wielopłaszczyznowego, usprawniania inwestycji w celu zarządzania skutkami oraz promowania zaangażowania w odporną i ekologiczną odbudowę gospodarczą Porozumienie w Europie może zapewnić kluczowe wsparcie dla wdrożenia skutecznego europejskiego Zielonego Ładu.

Cele i działania sygnatariuszy Porozumienia w Europie mogą w znaczący sposób przyczynić się do realizacji celów i zadań porozumienia paryskiego, służąc jednocześnie jako kluczowe instrumenty zarządzania unią energetyczną, w szczególności poprzez krajowe plany działania w zakresie energii i klimatu (NECP). Działania opracowane, wdrożone i przejrzyste monitorowane przez sygnatariuszy mogą wyraźnie **uzupełniać odpowiednie polityki krajowe**, przyczyniając się do realizacji celów międzynarodowych. Jednocześnie mogą generować bezpośrednie, zrównoważone i długoterminowe skutki w różnych przekrojowych obszarach (np. dotyczących rozwiązań opartych na przyrodzie, różnorodności biologicznej, gospodarki obiegu zamkniętego, zdrowia, włączenia społecznego itp.), które zostaną dostosowane do potrzeb reprezentowanych przez nie społeczności lokalnych.

Dobrze wdrożone wielopoziomowe sprawowanie rządów wzbogaca procesy kształtowania polityki o wielorakie korzyści i prowadzi do stworzenia długoterminowych ram, silniejszych relacji i bardziej udanych inicjatyw. Innymi słowy, skuteczne wielopoziomowe sprawowanie rządów jest przydatne we wszystkich dziedzinach:

- Przepisy prawa i instrumenty polityczne mogą być lepiej ze sobą zsynchronizowane, aby w pełni wykorzystać ich potencjał i **zoptymalizować skutki w terenie**.
- Wspólne priorytety na różnych poziomach mogą przyspieszyć wdrożenie dzięki silniejszym **ramom dającym możliwości** i bardziej **efektywne planowanie** dostępnych zasobów.
- Dialog prowadzony za pośrednictwem solidnego wielopoziomowego sprawowania rządów wzmacnia relacje pomiędzy władzami krajowymi i niższego szczebla, pomagając w ten sposób **ograniczać koszty** poprzez zmniejszenie nieefektywności i **uniknięcie konfliktów** z równoległymi procesami krajowymi lub przyjęciem podejścia odgórnego.
- Gromadząc przy jednym stole wszystkie zainteresowane podmioty, wielopoziomowe sprawowanie rządów z natury stymuluje **współodpowiedzialność** zarówno za sam proces tworzenia polityki, jak i jej późniejszą realizację.

Porozumienie w Europie wspiera miasta, regiony i kraje w podejmowaniu działań związanych z adaptacją do zmian klimatu i budowaniem odporności. Osiągnięcie tego celu jest możliwe dzięki ciągłym pracom służącym zrozumieniu i poprawie metod zarządzania, planowania ryzyka i wykorzystania odpowiednich możliwości inwestycyjnych. Zoptymalizowane wielopoziomowe sprawowanie rządów pomaga zapewnić **spójność** polityki na wszystkich poziomach i w różnych sektorach **z zasadami przystosowania do zmian klimatu** przedstawionymi w nowej **unijnej strategii adaptacyjnej**. Strategia ta koncentruje się na wielu obszarach: adaptacji ekosystemów i zintegrowanym wielopoziomowym sprawowaniu rządów; wzmocnionym monitorowaniu przy użyciu jasnych celów i wskaźników; znaczeniu ochrony i odbudowy ekosystemów; włączeniu przystosowania do zmian klimatu do wszystkich odpowiednich polityk; zwiększeniu finansowania na wszystkich poziomach zarządzania poprzez mobilizację inwestycji publicznych i prywatnych oraz zwiększeniu gotowości do zapobiegania kryzysom, reagowania na katastrofy i ekologicznej odbudowie.

Wielopoziomowe sprawowanie rządów jest dobrze dopasowane do wielu komplementarnych podejść wspieranych przez Porozumienie Burmistrzów. Możliwość jego zastosowania w różnych okolicznościach sprawia, że stanowi ono jeden z elementów **sprawdzonego zestawu rozwiązań** zapewniających, że z interesariuszami na całym kontynencie są przeprowadzane odpowiednie konsultacje i mogą oni wnieść znaczący wkład. **Partnerstwa w ramach agendy miejskiej UE** są udanym przykładem wielopoziomowego sprawowania rządów w praktyce skupiającym się na czternastu kluczowych tematach, w tym m.in. transformacji energetycznej i przystosowaniu do zmian klimatu, i zostały ukształtowane dzięki ścisłej współpracy z przedstawicielami miast i regionów. Do innych inicjatyw, które wpisują się w ten sam trend wykorzystywania dialogu zainteresowanych stron, należy wsparcie Europejskiego Komitetu Regionów dla inicjatywy **Green Deal Going Local** (Zielony Ład na Szczeblu Lokalnym) oraz promowanie przez Komisję Europejską (KE) lokalnych **paktów klimatycznych**. Pakty te, które dobrze współgrają ze wspomnianym wcześniej nowym rozdziałem „Porozumienia w Europie”, mają na celu bardziej formalną integrację różnorodnych działań na szczeblu lokalnym, aby przyczynić się do realizacji krajowych celów państw członkowskich w zakresie klimatu i energii.

Niniejsza publikacja zawiera użyteczne zalecenia dotyczące zastosowania korzyści płynących z dobrze wdrożonego wielopoziomowego sprawowanie rządów, szczególnie tych związanych z działaniami na rzecz klimatu, które są sterowane na poziomie krajowym w całej Europie (np. w ramach planów NECP lub planów odchodzenia od węgla). Jej treść opiera się na analizie kontekstu europejskiego i ukierunkowanych rozmowach z koordynatorami, wspierającymi i sygnatariuszami Porozumienia w Europie oraz innymi ekspertami w dwunastu państwach członkowskich UE. Niektóre ze spostrzeżeń uzyskanych od tych praktyków i przedstawicieli władz lokalnych/regionalnych pomogą sprawić, aby przedstawione tu zagadnienia pozostały ważne, aktualne i **dawały możliwość podjęcia działań we wszystkich zakątkach Europy** i poza nią.

Kolejne istotne inspiracje dla **wielopoziomowego sprawowanie rządów w praktyce** można z pewnością znaleźć również w innych częściach globu, w tym na przykład:

- Współpraca międzysektorowa w **Kolumbii** pomiędzy krajowymi ministerstwami i podmiotami szczebla niższego niż krajowy w celu stworzenia i wdrożenia własnych celów krajowych³;
- Udane lokalne i regionalne systemy handlu uprawnieniami do emisji (ETS) w **Japonii** inspirujące badania nad ewentualnym krajowym systemem handlu uprawnieniami do emisji oraz
- Podejście obejmujące całą administrację rządową w **Kenii** polegające na przyjęciu krajowej ustawy o zmianach klimatycznych i utworzeniu specjalnych zespołów w krajowych i regionalnych instytucjach publicznych.

Zalecenia uzyskane dzięki temu podejściu zostały skategoryzowane zgodnie z pięcioma dobrze ugruntowanymi zasadami dobrego sprawowania władzy (**otwartość, uczestnictwo, odpowiedzialność, skuteczność i spójność**)⁴. Te kluczowe filary wraz z uzupełniającymi metodami ich wykorzystania w celu osiągnięcia maksymalnych korzyści w procesach krajowej polityki klimatycznej pomagają stworzyć plan ustanowienia silnego wielopoziomowego sprawowania rządów. W ostatnim rozdziale zawarto skróconą instrukcję systematycznej optymalizacji wielopoziomowego sprawowanie rządów w indywidualnym dla danego czytelnika kontekście.

Otwartość

Uczestnictwo

Odpowiedzialność

Skuteczność

Spójność

³ Cele krajowe można znaleźć w **wykazie celów krajowych** UNFCCC.

⁴ Zasady określone w **Białej księdze w sprawie sprawowania rządów w Europie** (2001).

Dlaczego **otwartość** ma kluczowe znaczenie dla wielopoziomowego sprawowania rządów?

Kiedy wielopoziomowe sprawowanie rządów ma otwartą strukturę, interesariusze mogą lepiej zrozumieć, jak funkcjonuje proces polityczny, i w jaki sposób mogą w nim uczestniczyć. To z kolei może pobudzić ich większą chęć do dzielenia się kluczowymi spostrzeżeniami. Jeżeli wszystkie **informacje i dane** są przekazywane w sposób **przejrzysty**, proces sprzyja bardziej znaczącym interakcjom i poczuciu współodpowiedzialności, a także szerszej jego akceptacji jako całości. Dotyczy to nawet tych, którzy nie są bezpośrednio zaangażowani, co sprawia, że dzięki wielopoziomowemu sprawowaniu rządów możliwe są bardziej systemowe i kompleksowe działania na rzecz klimatu.

Opracuj dobrze zorganizowane podejście, w którym są jasno określone cele i etapy

Wielopoziomowe sprawowanie rządów może najlepiej wzmocnić proces tworzenia polityki, jeżeli jest zorganizowane w sposób systematyczny, wyjaśnia się w jego ramach wszystkim interesariuszom, dlaczego w ogóle tworzy się politykę, wskazuje się, kto wniesie i może wnieść swój wkład (w idealnym przypadku powinno ono opierać się na kompleksowym mapowaniu interesariuszy), a także jasno określa się, kiedy różne części procesu będą miały miejsce, i w jaki sposób metody wielopoziomowego sprawowania rządów będą stosowane na każdym etapie.

→ **Podejmij działanie już teraz!** *Sporządź plan działania dotyczący wielopoziomowego sprawowania rządów w ramach publicznie dostępnego dokumentu powiązanego z konkretnym procesem politycznym, który zapewnia przejrzystość, stymuluje szerszą akceptację i usprawnia komunikację w celu bardziej efektywnego zaangażowania.*

Wyjaśnij role interesariuszy w całym procesie i wartość ich wkładu.

Ważne jest, aby wspierać silne zrozumienie ról, w tym tego, kto jest odpowiedzialny za ogólny proces polityczny, i jakie inne role są (mają być) podejmowane przez innych. Jednocześnie jeszcze większą wiarygodność może zapewnić upublicznienie informacji o tym, które podmioty zostały już zaangażowane i jakie zadania lub wkład można im przypisać.

→ **Podejmij działanie już teraz!** *Opublikuj ramy dotyczące planowanych ról, które mają służyć śledzeniu i monitorowaniu wkładu interesariuszy, aby zagwarantować pełną przejrzystość i wzbudzić poczucie celowości ich zaangażowania.*

Powiązania z Porozumieniem

Planowanie działań w dziedzinie klimatu i zarządzanie ryzykiem często wymaga pracy poza granicami poszczególnych miast lub regionów, zarówno w przypadku środków służących zmniejszeniu wpływu na środowisko (np. dotyczących jakości powietrza lub mobilności), jak i służącym przystosowaniu się do zmian klimatu (np. związanym z pożarami lasów lub powodzią). Władze lokalne i regionalne, jak również inni interesariusze potrzebują pełnego wsparcia i możliwości współpracy w celu rozwiązania kwestii transgranicznych na różnych poziomach zarządzania.

Sygnatariusze Porozumienia w Europie są dobrze przygotowani do pełnienia roli lidera, ponieważ mają już dostęp do najlepszych praktyk, narzędzi, wiedzy i wskazówek, które pomagają lepiej zarządzać ryzykiem, opracowywać odporne strategie zmniejszania wpływu na środowisko / przystosowania się do zmian klimatu, wdrażać skuteczne plany działania i ustalać priorytety w zakresie inwestycji ekologicznych (odbudowy). Wiele z tych przykładów i innych wartościowych materiałów opracowanych i przetestowanych w terenie przez Biuro Porozumienia Burmistrzów w Europie oraz jego koordynatorów, wspierających i sygnatariuszy można znaleźć w ogólnodostępnej **bibliotece możliwości i materiałów związanych z budowaniem potencjału**.

Ustal jasny harmonogram i wystarczającą liczbę okazji do konstruktywnego zaangażowania

Należy zapewnić, aby wszystkie działania w ramach wielopoziomowego sprawowania rządów były odpowiednio zaplanowane i ogłoszone w przejrzysty sposób. Należy przeznaczyć wystarczającą ilość czasu na każdą rundę w procesie wnoszenia wkładu i nie powinien on być realizowany w słabo określonych przedziałach czasowych. Powtarzalne cykle przekazywania informacji zwrotnych mogą ułatwić dalsze doskonalenie wyników końcowych i dać interesariuszom wiele okazji do wniesienia wkładu, ale nie powinny trwać zbyt długo, aby nie dopuścić do niepotrzebnego spowolnienia całego procesu.

→ **Podjmij działanie już teraz!** Podaj do publicznej wiadomości jasny harmonogram odpowiednich działań i terminów dla każdego etapu w procesie, najlepiej oferując wiele możliwości zaangażowania się, unikając niedogodnych okresów (np. okresów wakacyjnych lub momentów, w których pojawiają się większe potrzeby związane z opieką nad dziećmi) i biorąc pod uwagę różne potrzeby w zakresie dostępności, aby uniknąć osłabienia wysiłków związanych z wnoszeniem wkładu

Sprawdź, czy przepływ informacji odbywa się w sposób zrozumiały dla interesariuszy

Solidne wielopoziomowe sprawowanie rządów umożliwia przejrzyste udostępnianie informacji i materiałów referencyjnych wszystkim, i nie wiąże się z dostępem do nich tylko dla ograniczonej liczby kilku uprzywilejowanych podmiotów. Materiały i informacje muszą być łatwe do przyswojenia i nie należy stosować w nich zbyt technicznej terminologii, która mogłaby zdezorientować lub zniechęcić do zaangażowania się niektórych interesariuszy.

→ **Podjmij działanie już teraz!** Zapewnij szeroki dostęp do wszystkich niezbędnych informacji i dokumentów źródłowych oraz, jeśli to tylko możliwe, unikaj używania niejasnego żargonu.

Aktywnie komunikuj się z interesariuszami, stosując znane, dostępne kanały

Równie ważne jest przekazywanie informacji w prawidłowy sposób. Dynamiczne metody mogą stymulować proaktywne zaangażowanie, ale należy w nich nadal wykorzystywać różnorodne media i formaty powszechnie używane przez wszystkich interesariuszy.

→ **Podjmij działanie już teraz!** Okresowo ogłaszaj najważniejsze działania, aby odpowiednie podmioty wiedziały, kiedy i jak mogą się zaangażować. Wykorzystuj tradycyjne i cyfrowe środki przekazu (np. mailingi, gazety, telewizję, radio, spotkania publiczne, artykuły na stronie internetowej, pocztę elektroniczną, media społecznościowe, spotkania w Internecie itp.), aby dotrzeć do wszystkich stosownych odbiorców.

Wielopoziomowe sprawowanie rządów w praktyce → **Łotwa**

W samym środku działań związanych z opracowywaniem **łotewskiego krajowego planu działania w zakresie energii i klimatu** znalazła się **solidna strategia komunikacyjna** skierowana do obywateli, specjalistów, uczelni wyższych i biznesu. Rząd krajowy stworzył różnorodne możliwości dyskusji na temat celów energetycznych i klimatycznych, organizując **liczne kampanie**. Prowadzono je z wykorzystaniem sesji informacyjnych w krajowej telewizji, publicznych konferencji / przesłuchań oraz serii wirtualnych spotkań (również zamieszczonych w Internecie z możliwością odtworzenia w późniejszym terminie). Takie **otwarte procesy** zastosowano również podczas opracowywania samego dokumentu. Aby możliwe było indywidualne omówienie poszczególnych działań zawartych w planie NECP, do przedstawicieli rządu krajowego dołączyły wówczas w specjalnych grupach roboczych najważniejsze samorządy, regiony planistyczne oraz eksperci ze środowisk akademickich i innych sektorów.

Co wnosi **partycypacja** do wielopoziomowego sprawowania rządów?

Włączenie wszystkich istotnych podmiotów w tworzenie polityki leży u podstaw wielopoziomowego sprawowania rządów, co zarówno **instytucjonalizuje, jak i demokratyzuje działania na rzecz klimatu**. Integracja różnych podmiotów od początku do końca, od opracowania do wdrożenia polityki, pomaga zapewnić uwzględnienie ich potrzeb i komplementarność z ich własnymi działaniami w zakresie klimatu i energii. Współpraca koordynatorów i sygnatariuszy Porozumienia w Europie jest doskonałym przykładem przekształcenia wielopoziomowego sprawowania rządów w skuteczne działanie.

Takie otwarte uczestnictwo może pomóc w rozwijaniu synergii między działaniami, a także sprzyjać współodpowiedzialności szerszej społeczności. Kluczem do zaangażowania interesariuszy jest znalezienie właściwej równowagi między efektywnością a odpowiedzialnością w oparciu o znanych uczestników, którzy posiadają **godną zaufania wiedzę**, ale jednocześnie wprowadzenie **świeżej perspektywy** w celu wzmocnienia polityki klimatycznej.

Połącz cenne spostrzeżenia różnych instytucji lokalnych i regionalnych

Wielopoziomowe sprawowanie rządów oparte na zasadach partycypacji otwiera drzwi dla często pomijanych przedstawicieli władz szczebla niższego niż krajowy i pozwala im przedstawić w procesie tworzenia polityki ich wartościowy punkt widzenia. Pionowa integracja ich wyjątkowych spostrzeżeń od samego początku może w znacznym stopniu umożliwić dostosowanie polityki do danych i potrzeb widocznych w terenie, a także zwiększyć skuteczność jej wdrażania.

→ **Podjmij działanie już teraz!** Zaproś lokalne i regionalne podmioty publiczne do współtworzenia procesu, aby uzyskać bardziej merytoryczne spostrzeżenia i korzyści. Warto również dążyć do zaangażowania zróżnicowanej grupy interesariuszy wykraczającej poza „zwykłych podejrzanych” (np. przedstawicieli stolicy czy regionów o silnej gospodarce), aby polityka była dostosowana również do potrzeb obszarów bardziej oddalonych.

Współpracuj z innymi instytucjami krajowymi w celu opracowania komplementarnych polityk

Równie ważna jak współpraca wertykalna jest współpraca horyzontalna, czyli współtworzenie, a przynajmniej koordynacja działań z innymi działami w danej organizacji, a także w ramach odrębnych podmiotów na poziomie krajowym. Takie podejście nie tylko zapewnia międzysektorowy zasięg, ale także usprawnia oddzielne działania, nad którymi może pracować każda instytucja. Może to być przydatne, aby uniknąć zamieszania spowodowanego sprzecznymi lub nakładającymi się politykami.

→ **Podjmij działanie już teraz!** Eliminuj silosy poprzez współpracę z partnerami z innych ministerstw, agencji itp. w zakresie kształtowania polityki, aby uczyć się na podstawie ich doświadczeń i wykorzystywać je. Pozyskaj zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych poprzez regularne tworzenie platform i możliwości wymiany. Należy zapewnić im odpowiednie wsparcie w postaci zasobów, możliwości i uprawnień politycznych, aby mogły wnieść znaczący wkład.

Przeprowadzaj konsultacje z interesariuszami reprezentującymi organizacje pozarządowe, aby osiągnąć bardziej przekrojową perspektywę

Zastosowanie wielostronnego komponentu do wielopoziomowego sprawowania rządów może poszerzyć spektrum wnoszonego wkładu i wzmocnić potencjał polityki w zakresie rozwiązywania kluczowych problemów w bardziej holistyczny sposób. Może ono zintensyfikować jego oddziaływanie, nie wspominając już o zwiększeniu akceptacji dla niego wśród kluczowych podmiotów zewnętrznych.

→ **Podjmij działanie już teraz!** Stosuj sprawdzone podejście oparte na zasadzie „poczwórnej helisy”, w ramach którego sektor publiczny dąży do współpracy ze społeczeństwem obywatelskim, przedsiębiorstwami i środowiskiem akademickim w celu zróżnicowania punktów widzenia i zapewnienia niezbędnego poparcia dla realizacji działań na rzecz klimatu.

Stwórz wiele punktów kontaktowych, aby właściwie zaangażować odpowiednich uczestników

Wielopoziomowe sprawowanie rządów pozwala na stosowanie wielu różnych metod angażowania interesariuszy. Niektóre podmioty mogą uczestniczyć w procesie współtworzenia w sposób bardziej intensywny, natomiast innych, wybranych interesariuszy można poprosić o wniesienie wkładu w konkretne części. Do konsultacji w sprawie polityki można szczególnie zaprosić ukierunkowane grupy uczestników, natomiast szerokie otwarcie kanałów dla opinii publicznej i komentarzy może przynieść jeszcze szerszy zbiór opinii. Korzystne efekty wielopoziomowego sprawowania rządów można jeszcze bardziej zwielokrotnić, gdy uczestnikom zostanie stworzonych kilka możliwości zaangażowania się. Kilka rund przekazywania informacji zwrotnych może zapewnić interesariuszom większą swobodę w kontekście czasu (ponieważ będą mieli wiele możliwości wniesienia wkładu, jeżeli inne zobowiązania powodują, że ich czas jest ograniczony), jak i umożliwią wielokrotną wymianę opinii.

→ **Podejmij działanie już teraz!** Aktywnie zachęcaj najważniejszych interesariuszy do odpowiedniego uczestnictwa (np. współtworzenia, wnoszenia konkretnego wkładu, ukierunkowanych konsultacji lub zgłaszanie uwag). Pamiętaj, aby zaplanować zróżnicowane punkty kontaktu i wystarczający czas na kilka serii wymiany informacji zwrotnych.

Powiązania z Porozumieniem

Skorzystaj z doświadczeń wszystkich **sygnatariuszy, koordynatorów i wspierających** Porozumienia w Europie, którzy **stanowią pulę doświadczonych podmiotów publicznych i niepublicznych** rozumiejących zasady wielopoziomowego sprawowania rządów. Dysponują one przydatną wiedzą fachową na temat kwestii związanych z klimatem i są zasadniczo otwarte na współpracę, w tym chętnie przyjmują informacje pozwalające im doskonalić politykę krajową.

Wielopoziomowe sprawowanie rządów w praktyce → Hiszpania

Sieć Miast i Wsi na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (**Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat**) to otwarta, dobrowolna grupa zaangażowanych samorządów współpracujących w zakresie wspólnych priorytetów i potrzeb. Obejmuje ona szereg grup roboczych, w każdej z nich wyznaczony jest personel techniczny z prowincji Barcelona, a także czasami **zapraszani są przedstawiciele rządu krajowego**, którzy przeprowadzają szkolenia i prezentują wyjaśnienia dotyczące stosowania prawa krajowego na poziomie lokalnym. W ramach już działającej grupy roboczej, która zdecydowanie koncentruje się na Porozumieniu w Europie, sieć angażuje obecnie odpowiednich ekspertów ze środowiska akademickiego i biznesowego, aby wzmocnić w niej **międzysektorowe podejście do kwestii klimatycznych**. W świetle wszystkich swoich sukcesów, sieć zaczyna również obejmować działaniem samorządy z **sąsiednich prowincji**, które są zainteresowane skorzystaniem ze zdecydowanych doświadczeń wynikających z wielopoziomowego sprawowania rządów.

Po co wprowadzać do wielopoziomowego sprawowania rządów zasadę **odpowiedzialności**?

Polityka bazująca na odpowiedzialnym procesie wielopoziomowego sprawowania rządów służy zapewnieniu wszystkich, w tym ogółu społeczeństwa, o ogólnej **zasadności** wynikających z niej zasad. Dzięki jasno zdefiniowanym rolom, uprawnieniom i obowiązkom każdego uczestnika procesu politycznego sama polityka może być postrzegana jako bardziej **solidna, aktualna, akceptowalna i sprawiedliwa**. Jednocześnie silna odpowiedzialność może jeszcze bardziej stymulować konstruktywną gotowość interesariuszy, zaangażowanych lub niezaangażowanych w tym konkretnym przypadku, do współpracy przy innych działaniach podejmowanych w przyszłości.

Podkreśl role i uprawnienia osób biorących udział w procesie kształtowania polityki

Różne pozycje interesariuszy w wielopoziomowym sprawowaniu rządów, jak również warunki lub uprawnienia, na podstawie których są oni zobowiązani do działania lub wnoszenia wkładu, powinny być dobrze zdefiniowane.

Wyjaśnienie tych ról i oczekiwań jest zdecydowanie konieczne w przypadku liderów kierujących procesem, jak również wszelkich zaangażowanych władz publicznych i wszelkich innych uczestników reprezentujących inne grupy (np. kilka wybranych miast lub stowarzyszenie działające w imieniu innych).

→ **Podjmij działanie już teraz!** Zarówno na początku, jak i w trakcie procesu należy aktywnie rozważyć, czy istnieje potrzeba wprowadzenia specjalnych ról (np. zapewnienie wewnętrznego nadzoru) lub nowych uprawnień (np. dla struktury utworzonej specjalnie w celu zarządzania interakcjami dotyczącymi danej polityki).

Określ klarowne obowiązki i części składowe obowiązujące w przypadku każdego poziomu procesu politycznego

W dobrze zdefiniowanym procesie należy określić kluczowe obowiązki, które należy wykonać na każdym etapie, oraz ustalić punkty odniesienia, na podstawie których będzie można zmierzyć ich pomyślne wykonanie. Dzięki temu wszystkie zaangażowane strony oraz „strażnicy” wiedzą, jakie cele zostały ustalone i kto jest zobowiązany do ich realizacji.

→ **Podjmij działanie już teraz!** Przydziel konkretnym jednostkom kluczowe obowiązki lub przynajmniej oczekiwane zadania. W stosownych przypadkach należy wykorzystać obowiązki wynikające z upoważnienia (np. stosowane wobec instytucji szczebla niższego niż krajowy), aby zapewnić uczestnictwo, a także wykorzystać kluczowe wskaźniki realizacji wydajności służące do oceny, sprawozdawczości i weryfikacji realizacji zadań na każdym etapie.

Powiązania z Porozumieniem

Porozumienie w Europie stanowi praktyczne potwierdzenie skutecznego wkładu, jaki władze lokalne i terytorialne mogą wnieść w procesy kształtowania polityki, zwłaszcza aby możliwe było osiągnięcie celów w zakresie klimatu i energii. Porozumienie w Europie nie tylko promuje **lokalne zaangażowanie we wdrażanie działań na rzecz klimatu**, ale także umożliwia przegląd sposobów pozwalających rządowi przyczynić się do realizacji celów krajowych i europejskich. Dzięki inwentaryzacji stanu wyjściowego, ocenom podatności na zagrożenia i planom działania sygnatariusze mogą dostarczyć cennych informacji wszystkim szczeblom rządowym na temat tego, jakim działaniom należy nadać priorytet w celu zaspokojenia potrzeb, od poziomu społeczności do poziomu krajowego.

Opracowane plany SECAP, jak również monitorowanie działań w nich przedstawionych stanowi dla interesariuszy na każdym poziomie zestaw planów do **monitorowania, raportowania i weryfikowania**, w jaki sposób działania są realizowane w terenie. Ponieważ są to dokumenty publiczne, mogą również stanowić dla obywateli i innych interesariuszy narzędzie kontroli poczynionych postępów, tym samym czyniąc sygnatariuszy odpowiedzialnymi za realizację lokalnych priorytetów i działań. Proces związany z planem SECAP może również pomóc władzom szczebla niższego niż krajowy i krajowego w stałej realizacji jasnego przeglądu skutków działań sygnatariuszy Porozumienia w Europie oraz sposobu, w jaki przyczyniają się oni do osiągnięcia celów krajowych planów działań na rzecz zrównoważonego rozwoju w ich krajach.

Zadbaj, aby wkład wszystkich podmiotów był należycie oceniony pod kątem potencjalnej integracji

Wkład do procesu politycznego również należy traktować w sposób odpowiedzialny. Wszystkie opinie interesariuszy należy uczciwie rozpatrzyć pod kątem potencjalnego uwzględnienia ich w ostatecznym wyniku. Chodzi o to, by żadna z zaangażowanych stron nie miała poczucia, że została zignorowana lub że tylko uprzywilejowani uczestnicy procesu mają rzeczywisty wpływ na politykę. Dobrze przeprowadzone, solidne wielopoziomowe sprawowanie rządów pozwala zakomunikować i pokazać wszystkim, że proces jest uczciwy i otwarty, wzbudzając tym samym zaufanie do wnoszenia znaczącego wkładu.

→ **Podejmij działanie już teraz!** *Stosuj metody „należytej staranności” poprzez monitorowanie wkładów, sprawiedliwą ocenę informacji zwrotnych (najlepiej przy użyciu jasnych, opublikowanych kryteriów) oraz śledzenie przyjętych wkładów w ramach procesu politycznego. W idealnym przypadku należy również podjąć działania następcze wobec wszystkich podmiotów, które wniosły wkład (niezależnie od tego, czy został on zatwierdzony, czy nie), a być może nawet w sposób przejrzysty wskazać osoby, które dostarczyły pewnych pomysłów włączonych do ostatecznej wersji polityki.*

Wielopoziomowe sprawowanie rządów w praktyce → Holandia

Holandia wprowadziła proces podejmowania decyzji oparty na współpracy (zwany „Polderen”. Nazwa pochodzi od słowa „inpolderen” oznaczającego „rekultywację terenu”. Bazuje on na **zbiorowym konsensusie** niezbędnym do budowy wałów przeciwpowodziowych). Model ten dość mocno zakorzenił się w kulturze holenderskiej, nawet w procesie kształtowania polityki, np. przy tworzeniu krajowego **Porozumienia klimatycznego** bardziej odpowiedzialnego wobec interesariuszy. W ramach tej inicjatywy rząd krajowy stworzył nowy dział operacyjny, aby umożliwić pobliskim samorządom lepszą współpracę w zakresie wzajemnie akceptowalnych ambicji dotyczących zrównoważonej energii. W ramach systemu rządów w kraju wyodrębniono dwanaście prowincji, a obecnie utworzono trzydzieści nowych regionów, aby umożliwić gminom lepsze planowanie **wspólnych projektów ponad tradycyjnymi granicami administracyjnymi**. W ten sposób możliwe jest nie tylko przyspieszenie terminów realizacji, ale także uzyskanie oszczędności dzięki unikaniu dublowania działań, łączeniu potencjału pracowników, a nawet łączeniu lokalizacji w celu wyboru spójniejszych miejsc realizacji projektów. Aby zapewnić pełną odpowiedzialność, w każdym z trzydziestu nowych regionów powołano radę ekspertów reprezentujących poszczególne samorzady, której zadaniem jest formułowanie propozycji podlegających zatwierdzeniu przez każdy z samorządów. Chodzi o to, by cele ustalone na poziomie krajowym były nie tylko realizowane na poziomie lokalnym w ramach odpowiedzialnego procesu, ale by lokalne priorytety mogły być wspólnie definiowane i „płynąć w górę” i zapewniać lepszy przepływ informacji do procesów krajowych.

W jaki sposób wielopoziomowe sprawowanie rządów może poprawić **efektywność**?

Często istnieje bezpośrednia korelacja pomiędzy ostatecznym oddziaływaniem polityki, a skutecznością stosowania do niej zasad wielopoziomowego sprawowania rządów. Dobrze opracowane ramy wielopoziomowego sprawowania rządów oraz prowadzonego w jej ramach dialogu zazwyczaj sprawiają, że funkcjonują one lepiej, a zatem inspirują bardziej aktywne zaangażowanie interesariuszy. Zrozumienie wśród uczestników procesu kiedy, jak i dlaczego ich wkład ma znaczenie, może prowadzić do bardziej **znaczących interwencji**. Warto również podkreślić, że im bardziej efektywnie stosowane jest wielopoziomowe sprawowanie rządów w polityce, tym bardziej może przyczynić się ono do **efektywności kosztowej**, począwszy od fazy opracowywania poprzez finansowanie/inwestycje, aż do wdrożenia.

Porozumienie w Europie stanowi doskonały punkt wyjścia do dyskusji o tym, jak usprawnić i wykorzystać wielopoziomowy wkład w przeciwdziałanie zmianie klimatu. Jest to okazja, której nie można przegapić, aby wzmocnić partnerstwa, np. krajowe organy publiczne (np. ministerstwa lub agencje energetyczne) mogą zostać krajowymi koordynatorami. Nie tylko będą one kluczowymi sojusznikami wspierającymi sygnatariuszy w wypełnianiu ich własnych zobowiązań, ale oczywiście mogą również kierować nimi w celu zapewnienia ich wkładu we **wspólne wdrażanie celów krajowych**.

Zdecyduj, jaki stopień formalizacji struktury jest konieczny do skutecznego działania

Zastosowanie w wielopoziomowym sprawowaniu rządów procesów formalnych lub nieformalnych może się różnić w zależności od kraju, a nawet polityki. W niektórych przypadkach bardziej oficjalne ramy mogą być istotne dla nadania procesowi politycznemu większego autorytetu i zapewnieniu jego koordynacji. W innych sytuacjach korzystna może być elastyczność mniej formalnych mechanizmów. Kluczową kwestią pozostaje określenie podejścia najbardziej odpowiedniego dla danego kontekstu.

→ **Podjmij działanie już teraz!** Ustal odpowiednich interesariuszy w celu opracowania odpowiedniej struktury współpracy i wymiany, mając w szczególności na uwadze realne możliwości najważniejszych uczestników. Jednakże nawet w przypadku bardziej formalnych platform należy pamiętać o zapewnieniu tym podmiotom (np. instytucjom szczebla niższego niż krajowy i/lub podmiotom z sektora pozarządowego) przestrzeni do samoorganizacji i organicznego rozwoju struktur uzupełniających.

Określ wspólne priorytety, szczegółowe cele i oczekiwane rezultaty

Samo wielopoziomowe sprawowanie rządów jest bardziej efektywne, gdy dla każdego etapu procesu politycznego zostaną dobrze zdefiniowane cele i rezultaty. W praktyce może to oznaczać zarządzanie procesem w oparciu o szereg etapów oraz wyniki i wnioski wyciągnięte z poprzednich etapów. Do uzyskiwania informacji na ten temat mogą się również okazać niezbędne ramy i programy na poziomie niższym niż krajowy. Podejście to może pomóc w dostosowaniu i optymalizacji polityki, usprawnieniu dostępnych zasobów i zapewnieniu wsparcia ze strony społeczności, do których polityka jest skierowana.

→ **Podjmij działanie już teraz!** Omawiaj priorytety na różnych poziomach, aby ułatwić rozróżnienie celów i wyników w krótko- i długoterminowych ramach czasowych. Znajdź rozwiązania, w ramach których następuje połączenie funduszy, łącz możliwości oraz efektywnie wykorzystuj zasoby, aby zmaksymalizować korzyści zgodnie z różnymi priorytetami. Twórz partnerstwa pionowe (tj. z udziałem władz lokalnych i regionalnych) i poziome (tj. z udziałem krajowych podmiotów publicznych), aby pożądaną cele i wyniki rzeczywiście odzwierciedlały oczekiwania na szczeblu niższym niż krajowy, a także współgrały z innymi procesami na szczeblu krajowym.

Wielopoziomowe sprawowanie rządów w praktyce → Belgia

Rząd regionalny Flandrii zatwierdził niedawno **Flamandzki Pakt Klimatyczny**, współpracując przy tym z samorządami, aby zapewnić **skuteczne powiązanie planu z lokalnymi potrzebami**, w tym w aspekcie dotyczącym zmniejszenia wpływu na środowisko i aspekcie energetycznym, które są zdecydowanie dostosowane do propozycji Porozumienia w Europie. Co więcej, idea włączenia została w nim osadzona od samego początku. Są w nim promowane interakcje pomiędzy władzami publicznymi, ale także innymi uczestnikami procesu (w tym mieszkańcami), których zachęca się do wnoszenia wkładu i identyfikowania konkretnych sposobów, dzięki którym mogą osobiście skutecznie przyczynić się do osiągnięcia celów lokalnych/regionalnych. We Flamandzkim Pakcie Klimatycznym przewidziano również system monitorowania, a pozyskane dzięki niemu dane będą uwzględniane w sporządzanych co dwa lata sprawozdaniach z postępów. Służą one jako podstawa do **porównania wyników z określonymi celami**, również podczas spotkań poświęconych takim dyskusjom między podmiotami uczestniczącymi w działaniach.

Dostosuj interakcje poprzez odpowiednie stosowanie odpowiednich trybów pracy

Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym poprzez rozwiązania polityczne może być często najskuteczniejsze, jeżeli najpierw wyodrębni się przekrojowe i wzajemnie powiązane wyzwania. Ponieważ sytuacja każdego kraju jest wyjątkowa, nie można zastosować szablonowego podejścia, co oznacza, że wielopoziomowe sprawowanie rządów powinno być odpowiednio dostosowane do najbardziej krytycznych sytuacji. Działania na rzecz klimatu naprawdę wymagają odkrywania i stosowania odpowiednich metod dopasowanych do kontekstu lokalnego i krajowego. Porozumienie w Europie stwarza możliwości poznania powtarzalnych metod, które są już stosowane przez sygnatariuszy i koordynatorów, i które mogą stanowić inspirację dla skutecznych sposobów pracy umożliwiających podmiotom wspólne rozwiązywanie problemów klimatycznych.

→ **Podjmij działanie już teraz!** Podziel główne zagadnienia na jednostki tematyczne i podziel proces polityczny na etapy, nad którymi można łatwo sprawować kontrolę. Wyznacz specjalnych interesariuszy i mechanizmy (np. specjalne grupy robocze, ukierunkowane zadania lub specjalne konsultacje). W idealnym przypadku te grupy lub osoby będą miały jasno określone uprawnienia i cele. Na każdym poziomie określ, które metody mogą być skuteczne, oraz wybierz wszelkie działania wspierające, które są niezbędne do osiągnięcia celów polityki. Jednocześnie zadбай, aby na pierwszym planie pozostawała spójna narracja, pokazując, w jaki sposób poszczególne dane wejściowe składają się na szerszy obraz.

Wielopoziomowe sprawowanie rządów w praktyce → Włochy

Włochy odniosły szczególny sukces w przyspieszaniu planowania działań na rzecz klimatu poprzez zastosowanie wielopoziomowego sprawowanie rządów, skutecznie łącząc działania na rzecz klimatu i energii promowane w ramach Porozumienia w Europie z alokacją europejskich funduszy na rzecz odbudowy i rozwoju. Na przykład władze regionalne Sycylii i Emilii-Romanii wykorzystują środki z funduszy, aby umożliwić opracowanie przez władze lokalne solidnych planów działań w zakresie energii, a ostatnio uczyniły z planów SECAP warunek wstępny dostępu do finansowania dalszych działań w ramach europejskich funduszy na rzecz odbudowy i rozwoju (np. dla miejskich menedżerów ds. energii na Sycylii lub renowacji budynków publicznych w Emilii-Romanii). Choć nie jest to jedyny przykład takiej dobrej praktyki w zakresie **finansowania** działań związanych z klimatem, pokazuje on jednak dość dobrze, że **wyraźne powiązania między funduszami a planowaniem/działaniem w terenie** może skutecznie przyczynić się do realizacji procesów i osiągnięcia skutków na wielu poziomach.

W jaki sposób wielopoziomowe sprawowanie rządów umożliwia osiągnięcie spójności?

Wielopoziomowe sprawowanie rządów powinno być spójne z procesami realizowanymi w szerszym kontekście krajowym, a same procesy powinny przyczyniać się do zwiększenia **spójności polityki** w danym kraju. Polityki opracowane od początku z uwzględnieniem potrzeb i uprawnień innych podmiotów są zazwyczaj lepiej **dostosowane do planów** i możliwości na **szczeblu niższym niż krajowy**. Taka wbudowana komplementarność oznacza, że interesariusze będą prawdopodobnie bardziej skłonni do wnoszenia wkładu w procesy kształtowania polityki.

Jednocześnie synergia danej polityki z innymi podmiotami działającymi na tym samym lub innym poziomie zarządzania pomaga **uniknąć nakładania się, redundancji i niejasności**. Ułatwia to instytucjom szczebla niższego niż krajowy lepiej przygotować się do **harmonijnego i szybkiego wdrożenia** polityki. Działania lokalne mogą pomóc w uzasadnieniu, a nawet w realizacji ambitnych celów polityki krajowej. Ponadto synergia można również wykorzystać w sposób przekrojowy, stosując odpowiednie inicjatywy międzynarodowe (np. Porozumienia w Europie) i już istniejące zasoby w celu dostosowania zdobytych doświadczeń i uniknięcia w ten sposób „wyważania otwartych drzwi” w procesie tworzenia polityki klimatycznej.

Harmonizuj proces opracowywania polityki z kontekstem lokalnym, regionalnym i krajowym

Właściwe dostosowanie do różnych poziomów jest ważnym warunkiem wstępnym rozwoju zintegrowanego kształtowania polityki, a samorządy lokalne i regionalne powinny być traktowane jako główne grupy interesariuszy, które mogą wnieść wkład. Należy jednak pamiętać o ich indywidualnych systemach prawnych, procesach, programach i priorytetach, a także szanować i wspierać ich możliwości i chęć wniesienia wkładu. Jasno określone role i uprawnienia pomagają zoptymalizować potencjalny wkład na różnych poziomach. Należy przy tym także określić wszelkie warunki sprzyjające, które muszą zostać zastosowane.

→ **Podejmij działanie już teraz!** *Ukierunkuj politykę w taki sposób, aby była zgodna z programami i potrzebami podmiotów, których zaangażowanie jest uznawane za najbardziej istotne. W niektórych przypadkach konieczne może być wywarcie presji (np. zastosowanie zobowiązania), ustanowienie jasnych ram lub zapewnienie zachęt i wsparcia (np. stworzenie specjalnych uprawnień lub wsparcia dotyczącego zasobów), aby umożliwić ich zaangażowanie w sam proces, jak i późniejszą realizację. Regularnie oceniaj, co się sprawdziło i w jakich warunkach, oraz wykorzystuj te spostrzeżenia do wspierania innowacji i środków umożliwiających realizację kolejnych skutecznych polityk.*

Wielopoziomowe sprawowanie rządów w praktyce → Finlandia

Rząd fiński odchodzi od fragmentarycznego podejścia do działań na rzecz klimatu i koncentruje się na działaniach bardziej zintegrowanych. Wcześniej wszystkie krajowe ministerstwa (jak również ich poszczególne agendy) rozważały, jak włączyć aspekty klimatyczne do swoich własnych planów i co zmiana klimatu oznacza dla nich oddzielnie, natomiast obecnie rząd modernizuje sposób działania poszczególnych swoich organów w celu **stworzenia bardziej spójnej synergii organizacyjnej**. Jest już oczywiste, że bardziej zróżnicowane interakcje mogą stymulować zarówno integrację, jak i uczestnictwo, ale fińskie podmioty dostrzegają również, że taka współpraca prowadzi do skrócenia terminów i poprawy wyników przy zapewnieniu ich większej spójności. W coraz większym stopniu zdają sobie sprawę, że należy koordynować wszystkie strumienie działań na rzecz klimatu podejmowane przez interesariuszy, w szczególności poprzez połączenie przystosowania do zmian klimatu ze zmniejszeniem wpływu na środowisko. Finlandia już teraz aktywnie działa w tym kierunku poprzez wielopoziomowe sprawowanie rządów, nie tylko wśród organów krajowych, ale także poprzez wyraźne zaangażowanie sygnatariuszy Porozumienia w celu **zapewnienia spójności z lokalnymi** potrzebami i praktyką w zakresie **odporności na zmianę klimatu**.

Maksymalizuj synergię i minimalizuj konflikt z innymi procesami

Wielopoziomowe sprawowanie rządów powinno samo przyczynić się do większej spójności z innymi procesami politycznymi. W szczególności podmioty krajowe mogą pomóc w zharmonizowaniu danej polityki z innymi równoległymi działaniami. Jednocześnie władze szczebla niższego niż krajowy są w idealnym położeniu, aby wskazać potencjalne przeszkody, które mogą utrudnić pomyślne wdrożenie polityki na niższym poziomie zarządzania. Ponadto wykorzystanie kontaktu interesariuszy z odpowiednimi inicjatywami i projektami międzynarodowymi pomaga w osiągnięciu synergii działań lokalnych i krajowych uzupełniających europejskie i światowe dobre praktyki.

→ **Podejmij działanie już teraz!** *Przeanalizuj perspektywy instytucjonalne na wszystkich poziomach, aby odkryć te punkty, w których istniejące i przyszłe procesy polityczne mogą być zbędne lub komplementarne. Zidentyfikuj wszelkie przeszkody do pokonania, w tym sposób, w jaki zmiany polityczne (np. wybory lub dominacja partii politycznej) powinny przekładać się na organizację i funkcjonowanie wielopoziomowego sprawowania rządów.*

Wielopoziomowe sprawowanie rządów w praktyce → Grecja

Chociaż rząd grecki w 2016 roku przyjął **Krajową Strategię Adaptacyjną**, wiele greckich terytoriów opracowuje obecnie własne **regionalne plany działań przystosowawczych**, w tym dotyczy to także niektórych miast. W 2017 roku Ateny przyjęły własną **strategię odporności** do roku 2030, a później rozpoczęło opracowywanie **lokalnego planu przystosowania**, który wspierałby również wydatkowanie środków pochodzących z pożyczki otrzymanej z Europejskiego Banku Inwestycyjnego w ramach **instrumentu finansowania kapitału naturalnego**.

Powiązania z Porozumieniem

Silniejsze włączenie zasad Porozumienia w Europie do procesów krajowych może pomóc w **przełamaniu „silosów wiedzy”** i doprowadzić do lepszego dostosowania polityki. Spójne stosowanie tego podejścia (np. **formalne zatwierdzenie** zasad Porozumienia w Europie lub nawet konkretne **zobowiązanie się do ich przestrzegania**) skłoni władze szczebla niższego niż krajowy do opracowania wartościowego, spójnego zestawu wykazów emisji, środków przystosowawczych i działań łagodzących, który będzie służył jako źródło **informacji i inspiracji procesów na wyższym szczeblu**.

Ponadto bardziej spójne wykorzystanie zasad opracowanych przez Porozumienie w Europie może stanowić obiektywny **punkt odniesienia dla harmonijnego kształtowania polityki** na wszystkich szczeblach, w tym większej odporności na zmiany polityczne. Koordynatorzy krajowi i terytorialni mogą stanowić dla sygnatariuszy jednolity kanał dostosowania się do procesów krajowych i przyspieszenia efektywnego kosztowo wdrażania lokalnych planów SECAP, które przyczyniają się do realizacji krajowych planów działania.

Jakie **ważne działania** wzmocniają wielopoziomowe sprawowanie rządów?

Wielopoziomowe sprawowanie rządów jest istotnym narzędziem wspomagania rozwoju polityki na wszystkich poziomach, ale **szczególnie przydaje się w działaniach na rzecz klimatu**. Ma ono zastosowanie zarówno do tworzenia i wdrażania kompleksowych polityk, jak i polityk dotyczących poszczególnych zagadnień, takich jak emisje, zmniejszenie wpływu na środowisko, energia, mobilność, przystosowanie do zmian klimatu, odporność itp.

Poprzez przyjęcie rekomendacji dotyczących wielopoziomowego sprawowania rządów, które to rekomendacje zawarto w niniejszej publikacji, procesy kształtowania polityki będą rozwijać się w korzystnym kierunku dzięki wartościowemu, wieloaspektowemu efektom, takim jak:

- **konstruktywny dialog** możliwy dzięki przejrzystej, proaktywnej komunikacji;
- różnorodny wkład prowadzący do poczucia szerokiej **odpowiedzialności interesariuszy**;
- długoterminowa **legitymizacja** i szeroka gotowość do zaangażowania się w przyszłość;
- bardziej **efektywne pod względem kosztów** opracowanie/wdrożenie solidnej polityki;
- bardziej skuteczne środki **dostosowane do priorytetów lokalnych i regionalnych** oraz
- silniejsza synergia i bardziej **harmonijne dostosowanie** różnorodnych działań.

Aby zainspirować do działania, poniżej znajduje się skondensowane podsumowanie kluczowych punktów z innych części tego dokumentu, które można wykorzystać nawet jako listę kontrolną wielopoziomowego sprawowania rządów, aby zidentyfikować braki i już dziś rozpocząć wdrażanie procesów wielopoziomowego sprawowania rządów:

Wielopoziomowe sprawowanie rządów zastosowane w sposób **otwarty** do wszystkich aspektów i etapów procesu kształtowania polityki stanowi cenną inwestycję w instytucjonalizację przejrzystości.

- jasność celu, struktur, harmonogramów i kroków
- szczerłość w odniesieniu do interesariuszy, ról i wkładu
- informacje przekazywane w sposób aktywny przy użyciu terminologii przyjaznej dla użytkownika i dostępnych kanałów

Systemy **partycypacyjne** oparte na integracji są podstawą solidnego wielopoziomowego sprawowania rządów i mają zastosowanie od fazy projektowania do wdrażania polityki.

- spostrzeżenia uzyskane od instytucji lokalnych, regionalnych i krajowych
- odpowiednie konsultacje z sektorami wykraczającymi poza władze publiczne
- zapewnione punkty kontaktu umożliwiające zaangażowanie w całym procesie politycznym

Jeśli wielopoziomowe sprawowanie rządów jest od początku nastawione na **odpowiedzialność**, to proces tworzenia polityki staje się z każdym krokiem bardziej solidny.

- odmienne role i uprawnienia interesariuszy
- jasno określone obowiązki i części składowe zdefiniowane na każdym etapie
- wszystkie wkłady należycie ocenione pod kątem potencjalnego włączenia do polityki

Skuteczność stosowania wielopoziomowego sprawowania rządów w procesie politycznym może mieć bezpośredni związek z jego oddziaływaniem w świecie rzeczywistym.

- odpowiednie zaangażowanie poprzez struktury formalne i/lub nieformalne
- priorytety oparte na kontekście, szczegółowe cele i oczekiwane wyniki
- dedykowane tryby pracy dostosowane do różnych zadań i interesariuszy

Spójne podejście do wielopoziomowego sprawowania rządów samo w sobie powinno nieuchronnie zapewnić odpowiednią harmonizację polityk w kontekście krajowym.

- dostosowanie do innych lokalnych i krajowych ram i uprawnień
- maksymalna synergia i minimalne konflikty z innymi działaniami

Aby uzyskać więcej wsparcia w kwestiach dotyczących wielopoziomowego sprawowania rządów, zachęcamy czytelników do skontaktowania się z przedstawicielami **Biura Porozumienia Burmistrzów w Europie** i skorzystania z **cennej wiedzy** na temat Porozumienia w Europie, którą posiadają jego **sygnatariusze, koordynatorzy i wspierający**.

**Wielopoziomowe sprawowanie rządów
w działaniach (na rzecz klimatu) –
współtworzenie rozwiązań politycznych
w celu przeciwdziałania zmianom
klimatu**